

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 25.

ZATERDAG 21 JUNI 1924.

Foto C. Steenbergh.

AMSTERDAMSCHER GRACHTPALEIZEN. DE TRAP IN HET HUIS HEERENGRACHT 475.
IN DE BENEDENGANG DE BEELDEN VAN VENUS EN DIANA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

- HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (3), DOOR
GILBERT FRANKAU . . . . . BLZ. 290
DOOR DE BOSSCHEN VAN DE NOORD-VELUWE, DOOR
R. H. HERWIG, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 292—293
AMSTERDAMSCH GRACHTPALEIZEN (SLOT), DOOR
MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 289, 294—299
FREDRIEKE (SLOT), DOOR M. VAN KAMPEN . . . . . BLZ. 296
IN JUNIMAAND BUITEN, DOOR A. L. BROER 298
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. D. ROBERTS (4) 299
SOSPTEL BIJ MENTON, ILLUSTRATIE 300

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Amerikaansch.

3) door GILBERT FRANKAU.

DERDE HOOFDSTUK.

HOE DE ONDERZOEKINGSTOCHT BEGON.

D EN volgenden morgen, al heel vroeg, werd Mélie begraven, en op haar laatste rustplaats werd een witte steen geplaatst, waarop stond: „Mélie, vrouw van Kommandant René de Gys. Bidt voor haar.”

☞ Drie dagen rouwde De Gys, en de twee Engelschen eerbiedigden zijn verdriet. Hij sprak zelden over de vrouw en nooit over het geheimzinnige bedwelmingsmiddel. Hij was verstrooid, in zichzelf gekeerd. Maar hij smeekte hun, hem niet te verlaten; en zij bleven wachten in Singapore, verbaasd en nieuwsgierig. Want noch Dicky, noch Beamish konden het doode meisje en de doos vergeten, en de purperkleurige boontjes en het opperste geluk dat zij een uur lang hadden gekend. ☞ Het verdoovingsmiddel liet geen verlangen achter, alleen maar vreemdsoortige herinneringen, die verlokender werden, naarmate zij verder af lagen. Zij spraken samen erover, over den smaak en den geur ervan, maar de uitwerking op hen beiden was geheel verschillend. Voor Dicky was het een stimulant, alcohol, tot het uiterste verpuurd. Terwijl hij onder den invloed ervan was — bijzonderheden hoe die invloed was begonnen, waren hem ontgaan — had hij „allerlei dwazen onzin” gesproken, zooals hij het noemde. „Gevaarlijk goedje,” zei hij tot Beamish, „laat iemand te veel praten. Toch zou ik wel willen weten...” ☞ „Wij moeten erachter komen. Het is niet gevaarlijk; het is — het is — het is wonderbaar. Ik zal nooit tevreden zijn, vóór ik deze boontjes binnen ieders bereik kan brengen. Stel je voor, Lange: een middel dat het heele menschdom zijn geluk kan teruggeven. En zonder nadeelige gevolgen. Geen ziekelijke verlangens! Alleen de wetenschap dat men

het ideale leven verwezenlijkt heeft gezien. Wanneer de menschen alleen leefden van de producten van deze wonderbare plant, zouden zij misschien niet meer zoo materialistisch zijn.” ☞ Voor Beamish was het verdoovingsmiddel een obsessie geworden. 's Nachts, als hij op zijn bed lag, zag hij weer het land zijner droomen, den zachten zonneshijn en de meisjes die dansten op de bloeiende velden onder de schaduw der groote boomen met zwellende knoppen.... ☞ Den vierden dag na Mélie's begrafenis was De Gys weer bijna de oude. Zijn stem, tot nu toe gedempt, steeg weer tot haar vroegere helderheid; zijn roodbruine oogen glinsterden van kracht en opgewektheid, zelfs zijn baard scheen te deelen in de algemeen metamorphose en krulde wild onder een reusachtige, streele hand. „Die vrouwen!” bromde hij, „ze maken vrouwen van ons allemaal. Behalve van jelui, Engelschen.” Hij keek Dicky vriendschappelijk aan. „En jelui bemint de vrouwen niet, jelui houdt alleen sentimenteële praatjes over haar. Voor jelui zijn het allemaal madonna's — zelfs de slechtsten. Misschien is dat juist de *essence* van jelui grootheid.” „Ik begrijp u niet,” sprak Beamish. — „Natuurlijk, omdat ge een Angelsakser zijt, een vrouwenaanbidder — daarom strijdt ge alleen in den strijd des levens. De Zij, de blanke en wonderbare Zij — wacht tot de strijd is gewonnen voor ge haar vingertoppen kust. Beste vrienden,” vervolgde De Gys, „gij zijt in deze dagen zeer goed voor mij geweest. Als dank voor uw goedheid zal ik u een geschiedenis vertellen — de geschiedenis van een mooie vrouw. Dat ben ik u verschuldigd.” „Wil je ons van je vrouw vertellen?” vroeg Dicky, een rookkring uit zijn sigaar naar den zolder blazend. Zij zaten in De Gys' salon en de Franschman keek veelzeggend naar de openstaande deur voor hij antwoordde: „Ja, van haar.” „En het bedwelmingsmiddel?” vroeg Beamish met glinsterende oogen. „Wil u daarvan ook vertellen, monsieur?” „Het is een deel van het verhaal,” zei de Gys. En hij begon: „*Eh bien*, ge moet weten dat zij niet mijn vrouw was. Toen ge ons hebt ontmoet, waren wij minder dan een maand samen geweest. Maar in dien tijd had ik haar lief gekregen — hartstochtelijk, vol toewijding, zoodat ik met haar getrouwd zou zijn als zij niet gestorven was, mijn Mélie, die ik had gestolen”. „Gestolen?” riep Dicky uit. „Ja — gestolen. Vindt je dat erg, mijn deugd-zame vriend? Toch is het waar. — Ik veronderstel dat je nooit in Saigon bent geweest. Neen dat dacht ik wel. Daardoor kent ge ook niet La Mère Mathurin, die het kleine café heeft op den Cholon-weg. Als men een vreemdeling is, als men te veel „cocktails” heeft gedronken; als men genoeg heeft van opium in Cholon — dan komt men terecht in het café'tje van Moeder Mathurin en men danst een poosje of koopt zoete Champagne tegen twee piasters de halve flesch voor de dochttertjes van de „moeder”. Die dochttertjes zijn niet veeleischend; haar bekoorlijkheden geven haar niet het recht veeleischend te zijn. En toch vond ik daar, laat op den avond, Mélie. De dochttertjes verveelden mij; de oude vrouw — zij wordt al heel erg oud — sliep op haar ligstoel op de veranda. Ik liep dus uit pure verveling het huis door en den tuin in. Er is een prieeltje in den tuin — een paviljoen van bamboe met een dak van stroo. Ik trachtte het huisje binnen te komen, maar de deur was gesloten. Dat prikkelde mij, men houdt niet van gesloten deuren in het Oosten. Ik hamerde met mijn stok op de deur. Ik riep luid: Is hier iemand? Eindelijk antwoordde een vrouwestem: Ja, ik ben hier. Wie is daar? Ik zei: Een vriend. Doe open! De deur werd heel voorzichtig geopend en ik zag voor den eersten keer — Mélie”. De Gys zweeg. Dicky zag hoe zijn hand krampachtig trok bij de herinnering. ☞ De Gys stond op uit zijn stoel en begon langzaam de kamer op en neer te loopen. „Vrienden, ik ben niet wezens — evenals wij, mannen. Maar als ik denk aan dat oogenblik, schijn ik uw Engelsch idealisme te begrijpen, uw geloof dat deze aardsche schepseltjes engelen zijn. Mijn kleine Mélie stond daar, blank in de duisternis van den ingang, haar handjes tegen haar borst gedrukt, gouden lokken golvend om haar schouders. „Wie zijt gij die zoo laat aan mijn deur klopt?” vroeg zij. Zij sprak niet als een van de „meisjes”, haar stem was diep en zacht — en bang, heel bang. Ik vertelde haar hoe ik heette, en zij herhaalde mijn naam, twee keer. „De Gys, De Gys. Het is een goede naam, een naam zooals men ze vindt in de oude boeken.” „En gij?” vroeg ik, „hoe heet gij? Waarom zijt gij hier en niet in het huis? Waarom hebt gij de deur gesloten?” Door een gebaar legde

zij mij het zwijgen op. „Dat kan ik u niet vertellen. Dat durf ik u niet vertellen. U moet heengaan. U moet dadelijk heengaan.” Ik bewoog mij niet, ik was te nieuwsgierig. Zij be- tooverde mij, haar stem, haar bewegingen, de glans van haar lokken in het licht der sterren — alles werd een raadsel — een raadsel dat ik gaarne wilde oplossen. „Ga heen,” begon zij weer. En toen veranderde plotseling haar stemming. De angst verdween uit haar stem, zij hief haar oogen op naar de mijne; een blanke hand wees over mijn schouder naar omhoog, naar de sterren. „Kijk, De Gys,” fluisterde zij, „kijk! Het is nieuwe maan.” Ik keerde mij om, volgde de richting van haar wijzenden vinger, zag de maan — een klein, zilveren sikkeltje, opstijgend achter de nibiscus takken in den tuin. „Ja,” zei ik zorgeloos, „het is vanavond nieuwe maan.” „Nieuwe maan,” fluisterde zij weer, „O, De Gys, De Gys!” $\text{\textcircled{X}}$ Vrienden, er zijn klanken in de stem van een vrouw, waaruit haar heele ziel spreekt. Haar uitgestoken handen, haar smeekende oogen, waren niet noodig om mij de beteekenis van dit gefluister te verklaren. Haar stem was voldoende. Zij beminde mij! Hoe of waarom zij mij beminde, wist ik toen niet. Ik kende alleen begeerte — begeerte even- zeer van de ziel als van het lichaam. Ik smachtte naar haar en zij viel in mijn armen. Haar lippen vonden de mijne. Zij klemde zich aan mij vast. Zij sprak niet. Wij spraken geen van beiden. Wij waren slechts een man en een vrouw alleen onder de maan en de sterren. „Neem mij, De Gys,” sprak zij eindelijk, „ik ben de uwe.” „Vertel mij eens, kleintje,” vroeg ik, „waarvoor was je zoo bang?” Hierop begon zij te beven. „Je moet mij niets vragen. Ik verbied je, mij iets te vragen.” Maar ik was niet gemakkelijk tot zwijgen te brengen. „Was je bang voor *la mère*?” vroeg ik. Want ge moet weten dat de „dochtertjes” geen vrije vrouwen zijn: zij zijn het eigen- dom van de „moeder”. Als zij haar ongehoorzaam zijn, als zij trachten weg te loopen — maar zij trachten niet weg te loopen. Waar zouden zij ook heengaan?” $\text{\textcircled{X}}$ De Franschman lachte — de lach stierf weg in zijn mond. Hij begon weer: „Zij antwoordde niet. Ik hernam: „Ben je bang voor de „moeder”, kleintje?” „Nee, niet voor haar,” fluisterde zij, „maar voor hem.” „En wie is hij? — een minnaar misschien?” Ik kon voelen hoe zij in mijn armen rilde. „Hij. Mijn minnaar? O, neen, neen, neen! Jij bent mijn minnaar, mijn eenige minnaar, De Gys. Hij houdt niet van de vrouwen. Hij houdt alleen van geld. Dat is de zaak.” „Vertel mij meer,” smeekte ik haar, „vertel mij zijn naam.” Zij legde haar hand op mijn mond. „Vraag mij niets,” stamelde zij, Ik durf het je niet vertellen. Als hij geloofde dat jij het wist, zou hij je dooden, zooals hij Lucien heeft gedood.” Ik moest lachen. „Dat vermoorden zou niet zoo gemakkelijk gaan, kleintje.” Maar zij lachte niet, zij beefde alleen. En ik kon niets meer uit haar krijgen. Niet toen en niet later kon ik achter den naam van den man komen, noch achter de macht, die hij over haar had. Hoe groot haar liefde ook was, zij kon de vrees niet verdrijven. Altijd was zij bang.” $\text{\textcircled{X}}$ De Gys bleef stilstaan, haalde een sigaar voor den dag, beet de punt eraf en stak ze aan. „Ik bleef bij haar tot de maan onderging. Ik geloof dat ik behekst was. Want toen zij mij smeekte bij haar terug te komen, gaf ik haar mijn woord, mijn eerewoord — niet de soort van belofte die men de „dochtertjes” geeft. En den volgenden avond stal ik haar. Den heelen dag kon ik aan niets anders denken. Het was bijna middernacht toen ik een klein rijtuigje met twee ponies huurde en den Annamitischen koetsier beval mij naar Moeder Mathurin te rijden. Maar ik reed niet tot de voordeur, ik liet hem op den weg stilhouden, bij de bamboe-schutting. Want ik wilde niet dat La Mère Mathurin zich ermee bemoeide. Ik zocht stilletjes mijn weg door een opening in de schutting en kwam in den tuin. Er brandde licht in het tuinhuisje. Mélie had zeker mijn rijtuig hooren aankomen. Zij wachtte niet tot ik bij het huis kwam, maar rende naar buiten. Zij legde haar hand op mijn arm en er was angst in haar stem. „Ga heen,” sprak zij, „om godswil ga heen. Hij is teruggekomen; hij is nu bij de oude heks.” En toen vrienden, toen wist ik dat zij mijn vrouw was!” $\text{\textcircled{X}}$ „Ga heen,” sprak zij nogmaals, „ga heen!” Als antwoord tilde ik haar op met mijn twee armen. Zij gilte niet — zij was te verwonderd om te gillen — en ik droeg haar weg door de opening in de schutting naar het rijtuig. „Rijd voort, bruine duivel, rijd als de hel!” riep ik tot den koetsier. Hij gromde terug: „Waarheen, capitaine!” „Boulevard Bonnard.” Hij legde de zweep over de ponies.” $\text{\textcircled{X}}$ De sigaar van den Franschman was uitge-

gaan. Terwijl hij zweeg om ze weer aan te steken, verdween zijn opwinding. Hij ging op den rand van den ruststoel zitten en vervolgde zijn verhaal op kalmen, langzamen toon. „En zoo, vrienden, kwam Mélie bij mij wonen in mijn klein *appartement* op de Boulevard Bonnard. Ik stond op het punt met verlof naar Europa te gaan; mijn werk was niet zwaar en wij brachten het grootste deel van onzen tijd samen in mijn woning door — Phunan bereidde onze een- voudige maaltijden — Mélie had niet veel begrip van koken. 's Avonds reden wij in een gesloten rijtuig naar de Tuinen. Zij beminde mij trouw. Zij was altijd *très douce, très femme*. Maar altijd was zij bang; soms werd zij 's nachts wakker, riep in een vreemde taal allerlei dingen en verbeeldde zich dat ik *de andere* was. Dan troostte ik haar zooals men een verschrikt kind zou troosten en vroeg haar allerlei dingen. „Zeg mij, wie is die man? Wie was Lucien? Waarom heeft hij hem vermoord? Waarom was je bij Moeder Mathurin?” Op al mijn vragen weigerde zij te antwoorden. Ik kon niets vernemen omtrent haar verleden; hoe zij in de Koloniën kwam; niets omtrent den naamloozen man, dien zij vreesde. Eens vertelde zij mij, nadat ik er sterk op had aangedrongen, dat zij uit Parijs kwam. Ik kon haar niet gelooven. Zij sprak niet als een Parijsche. Ik deed heel voorzichtig overal onder- zoek naar haar — in de club — in den winkel van de Joodsche vrouw, die alles weet — bij den portier van het Hotel Continen- tal. Ik kon niets ontdekken. Tweemaal nam ik mij voor naar het kleine café in Cholon te gaan om de waarheid van Moeder Mathurin te vernemen. Maar ik was te gelukkig met Mélie om mij veel om haar verleden te bekommeren. Ik beminde haar, ziet ge!” $\text{\textcircled{X}}$ Al dien tijd had Beamish zwijgend geluis- terd, maar nu het verhaal ten einde liep, kon hij zijn ongeduld niet langer bedwingen. „Maar het bedwelmingsmiddel,” barstte hij uit, „het bedwelmingsmiddel! Wanneer heeft ze je dat voor de eerste maal gegeven?” „Geduld,” zei de Gys, „daar kom ik dadelijk toe. Toen zij tien dagen bij mij was, begon ik te piekeren. Mijn schip voor Europa was bijna in de haven, maar ik kon er niet aan denken van Mélie te scheiden. Haar meenemen scheen zeer moeilijk, maar evenmin kon ik haar alleen in Saigon laten. Zij zag, dat ik piekerde en op een nacht dat ik niet kon slapen, maar voortdurend de kamer op en neer liep, riep zij uit het bed tot mij: „*Mon ami*, je bent niet gelukkig. Kom, laat ik je het geluk schenken.” Ik keerde mij om en zag haar overeind in bed zitten, met dit doosje in de hand.” $\text{\textcircled{X}}$ Met een snelle beweging haalde De Gys de doos uit zijn zak en hield ze omhoog. De doffe oogen van Beamish glinsterden. Dicky streek met zijn vingers over zijn snor, schijnbaar zonder belangstelling, maar ook hij voelde zijn verhemelte trillen door een geheim verlangen — en op dat oogenblik scheen hij Mélie te zien, overeind zittend in een groot bed, het gouden haar vallend over blanke schouders, een klein, purperkleurig boontje tusschen haar roode lippen. $\text{\textcircled{X}}$ „Vrienden,” vervolgde De Gys, „ge hebt beiden het bedwel- mingsmiddel geproefd. Ge weet of het geluk brengt of niet. Maar gij weet niet welk geluk het geeft, wanneer men het deelt met de vrouw, die men liefheeft. Dien nacht vergaten wij de heele wereld — zij haar vrees, ik mijn nieuwsgierig- heid. En den volgenden dag besloot ik haar mee te nemen niet naar Europa, maar naar Indië. Hoe die reis geëindigd is, hebt gij beiden gezien.” En na een korte stilte hernam hij: „Ik ben benieuwd — ik ben benieuwd —” $\text{\textcircled{X}}$ „*Mon ami*,” sprak Dicky, „je hebt ons dit verhaal niet gedaan zonder eenige bedoeling. Waarnaar ben je benieuwd? Welk doel heb je met dit verhaal?” De Franschman haalde zijn schouders op. „Er zijn verschillende dingen, die ik er mee beoogde, *mon vieux*. Mijn eerste vraag heb ik vier dagen geleden Mon- sieur Beamish gedaan. Nu vraag ik hem weer: Waaraan is Mélie gestorven, monsieur Beamish?” „Aan hartverlam- ming, zooals ik u reeds te voren vertelde.” „En de oorzaak van die hartverlamming? Was niet het bedwelmings- middel.” „Nee. Het was niet het bedwelmingsmiddel.” „Geloof u dat het angst geweest kan zijn. Een groote, plotse- linge angst?” „Zulke dingen zijn meer voorgekomen,” zei Beamish. „*Eh, alors!* Het is mogelijk!” „En de andere vragen?” zei Dicky. „Van de andere vragen kan één slechts beantwoord worden door Moeder Mathurin — de rest, als ik gelijk heb in mijn veronderstelling, door den man, voor wien Mélie zoo bevreesd was. Als ik gelijk heb is hij tweemaal een moordenaar, tweemaal een moordenaar, zeg ik u...”

(Wordt vervolgd.)

Foto R. H. Herwig.

DE DRIESCHE WEG IN DE PUTTER BOSSCHEN.

DOOR DE BOSSCHEN VAN DE NOORD-VELUWE.

ONZE mooie fietstocht begon in het landelijke Putten, dat vooral in de laatste jaren steeds meer zomergasten trekt. 't Ging eerst door de Putterboschen, die ten oosten van het aardige dorp liggen en een oppervlakte van ongeveer 1000 H.A. beslaan. Die bosschen van dennen, eiken, beuken en berken vormen het sieraad van de Veluwe, geven aan het landschap de gewenschte afwisseling. Wat dat betreft is het nog precies zoo als in den tijd van Van Slichtenhorst, Gelre's bekende historieschrijver. „Dat landschap” — zoo zegt hij in zijn beschrijving van de Neder-Veluwe — „is hoog en bultigh, zandig, schraal, behalve in natte soemere, met zand- en strenge winden gequeld, en bijna gelijkende op een Arabische heide, bekleed met ettelijk aangename en dicht bewassen bossen, vol van opgaande eijken, beuken en andere boomen, als daar zijn Putter en Speulder, en andere bossen, die wegens haar menugvuldig houtgewas, de schouwen niet alleen in Gelderland, maar ook in Holland van de winterse koude bevrijden, ende als dicke hairvlechten zijn, om het kale lichaam van de Veluwe te bedekken en te versieren.” ☞ Gelukkig de dorpen, die op zulk een boschrijkdom kunnen bogen. Putten is één van die uitverkorenen! Door de goede zorgen van de vereniging „Plaatselijk Belang” zijn er in de omgeving aardige wandelingen te maken, zonder groote kans op verdwalen. ☞ Wij nemen den Postweg om het mooie fietspad, dat er lang rustig is. Dat is pas echt genieten, zulke „rijwieltochten lang rustige wegen,” „zwerftochten door veld en bosch, langs rivieren en plassen, nu eens over de golvende heide, met eindeloze horizonten, dan weder onder het dichte loof van groote bosschen, maar steeds zoo ver mogelijk van het geraas en het stof der groote verkeerswegen.” De Postweg loopt door tot het kasteel Staverden, welks witte muren zoo aardig uit de donkere grachten oprijzen. Tot daar voert onze weg echter niet. Wij blijven in de schaduw van 't dicht geboomte om wat te dwalen langs de mooiste plekjes. Evengoed hadden we den Drieschen weg kunnen nemen, die evenwijdig aan den Postweg loopt. Al is daar geen officieel rijwielpad, te fietsen is ze gewoonlijk wel. ☞ Beide kruisen den Arnheemschen Karweg, eens een belangrijke verkeersweg tusschen de oude Hanzestad Harderwijk

en de Hofstad Arnhem, die van eerstgenoemde plaats over Ermelo door het Speulderbosch naar Garderen liep, om vervolgens over Otterloo en Reemst Gelre's hoofdstad te bereiken. Van de Frankische tijden tot het einde der 18e eeuw was het een van de belangrijkste verkeerswegen van de Veluwe. Op sommige plaatsen lagen zooveel karresporen naast elkaar, dat de weg een kwartier gaans breed was. ☞ De Driesche weg brengt ons naar het gehucht Drie, dat we — al is het met een kleinen omweg — ook langs den Postweg kunnen bereiken. Van het gehucht zien we alleen de boschwachterswoning en de uitspanning, waarbij een put van 140 voet diepte. Zoo'n put is op de hooge Veluwegronden goud waard en we kunnen best begrijpen, dat belanghebbenden den mond van den put zorgvuldig afsluiten, om mogelijke verontreiniging van het kostelijke water door al te groote nieuwsgierigheid te voorkomen. ☞ We staan hier op historischen bodem. Te Drie — of Tri zooals het vroeger heette — kwamen reeds de Germanen bijeen onder den heiligen boom. In den Christijd verrees er het „heilig huisken” en tot 1641 vereenigden er de maalmannen en houtrichters zich om hun gemeenschappelijke belangen te bespreken. Toen werd er de „moelspraek” gehouden en „onder de beuken ten gerichte geseten”. ☞ Er zijn meer historische plekjes in deze buurt. Zuidwaarts van Drie ligt het Solsche Gat, ook dikwijls Sollensche Gat genoemd. 't Is een diepe inzinking of dal, dat zich ter lengte van ongeveer 100 M. bij een breedte van ongeveer 30 M. en een diepte van 10 M. van Noord tot Zuid uitstrekt. 't Diepste gedeelte is een met water gevulde geul; de zijanten, bezet met grijsblauwe beuken en forsche eiken, rijzen steil uit het dal op; ranke lariksen groeien in de diepte. Groote brokken zandsteen liggen hier en daar verspreid. Een bron, die zelfs in de droogste zomers water geeft, strekt tot drinkplaats van hert en ree. Voorwaar een idyllisch plekje, waarvan we in het aardige Gidsje van Putten (uitgave Drukkerij „De Veluwe”) o.a. lezen: „En als we ons neervlijen op het zachte mosbed, wat al beelden uit het grijs verleden verrijzen voor onzen geest! Wij zien de Germanen er hun volksvergadering houden. In den schemer van het maanlicht zien we de helling bezet door mannen, op wier gebruid beenig gelaat, en in wier blauw open oog

Foto R. H. Herwig.

DE POOLSCHÉ WEG IN HET LEUVENUMSCHE BOSCH.

je leest, dat eerlijkheid een grondtrek huns harten is. Grijsaards, wien ge waardigheid ontzeggen noch eerbied onthouden kunt, leunende op een met dierenhuis overtrokken schild, de met brons of ijzer gepunte speer in de hand geklemd. We zien den priester raadplegen de Goden. We hooren den blijden jubel bij gunstigen uitslag. We zien — doch een ander tafereel doet de sage ons verrijzen. Bij de komst van het Christendom verdween het ruwe outer aan den zonnediens gewijd. Een kapelle verrees, klein, eenvoudig, uit zandsteen opgetrokken. In stille afzondering sleten eenige kloosterlingen hier hun dagen. Voorbeelden van ingetogenheid, van werkzaamheid, van stille vroomheid, en waar eens weerklonken de krijgslieparen der Germanen, ruischen lieflijk en zacht door het woud de vrome liederen der broeders. Helaas, na verloop van tijden week matigheid en ingetogenheid, week vroomheid en kuisheid. Lui en losbandig leidden de broeders van het convent een zoo goddeloos leven, dat in een stormachtigen nacht huis en kluis in de aarde verzonk, en — uit de diepte borrelde op de bron aan Uw voet! — Nog een andere herinnering wekt het Heidensch dal bij ons op. Het stille, rustige boschplein is veranderd in een Zigeunerkamp. De mannen in hun schamele, doch niettemin schilderachtige kleedje liggen bij groepjes op het mos languit, het hoofd gestut door de armen. Eenigen vermaken zich onder luidruchtige scherts, ruw vaak, met dobbelspel; anderen vertellen, onder luid gelach, hoe zij, partij trekkend van lichtgeloovigheid, dezen of genen landman hadden bedrogen, beweerend, dat ze overal vuur konden maken, dat neergelegd tegen hooi- of zaadberg of zelfs op het stroomdak, geen brand veroorzaakte. De vrouwen, het taankleurig gelaat bijna verborgen achter de sluike, tot op schouder en rug losafhangende gitzwarte haren, zijn deels bezig met de bereiding van den maaltijd, deels met het snijden van den Alruinwortel (Mondragora) tot amuletten, die ze de kinderlooze vrouwen zullen verkoopen tegen hoogen prijs, voorgevende dat zij, en zij alleen, die kunnen vinden in de kleintjesheggen te Elspeet en in de kinderheggen te Vierhouten. De kinderen, zorgeloze jeugd, rollen en buitelen,

half naakt, van de steile helling, een toneel vol kleuren, vol levendigheid en bedrijf, het vaardig penseel eens schilders waardig. ☼ Plotseling heerscht te midden van 't gewoel diepe stilte. Het geoeffend oor van den hoofdman heeft iets verdachts vernomen. Is dat niet het klokgelui? Allen springen op. De uitgezette wachten doen hun waarschuwend gefluit hooren, al nader en nader. De vuren worden gedoofd. Wat draagbaar is wordt opgenomen. Elk spoor van menschelijk verblijf verdwijnt onder zand en bladeren in den kortst mogelijken tijd. En dan voort! Voort — in het dichtst van het woud. Voort — als het opgejaagde hert, door honden bedreigd. Immers hun verblijf is ontdekt! ☼ Dat klokgelui, zoo vaak reeds door hen met ontzetting vernomen, is het sein voor een van die woeste heidendrijfjachten, welke van 1600—1738 schier jaarlijks werden gehouden. Wee hunner, zoo ze komen onder het bereik van roer of knuppel! Straffeloos mogen zeneergeschoten worden, zooluidt het plaacaat. Dubbel wee, zoo ze worden gegrepen en 't gerecht overgeleverd! Onder de wreedste foltering zullen ze „anderen ten afschuwelijken exempel" ter dood gebracht worden. — Jarelang bleef het Solsche gat een geliefkoosde schuilhoek der „vagebonden" — en aan die heidens dankt de plaats den naam van Heidensch dal." ☼ Niet ver van Drie en het Sollen-sche gat aan den Doodeweg vinden we den Koningseik en de Koningstafel, waar de koning-stadhouder Willem III dikwijls een luisterrijk jachtgezelschap vereenigde. ☼ Het fietspad langs den Postweg — we vertelden het reeds — voert naar Staverden. 't Laatste gedeelte voert over een mooie golvende heide, vanwaar we zelfs de hooge masten van Radio-Assel kunnen zien. Ongeveer op het midden van de heide gaat een wagenspoor schuins links. 't Brengt ons op den grooten weg, die van Harderwijk over Staverden naar het Uddelermeer voert. We komen vlak bij de bekende uitspanning „De Zwarte Boer" uit. Hier staan we aan den ingang van de Leuvenumsche bosschen, die zich ter grootte van een kleine 700 H.A. ten noorden van de „Zwarte Boer" uitstrekken. ☼ 't Is van algemeene bekendheid hoe het Leuvenumsche bosch in den herfst van 1910 door de Vereeni-

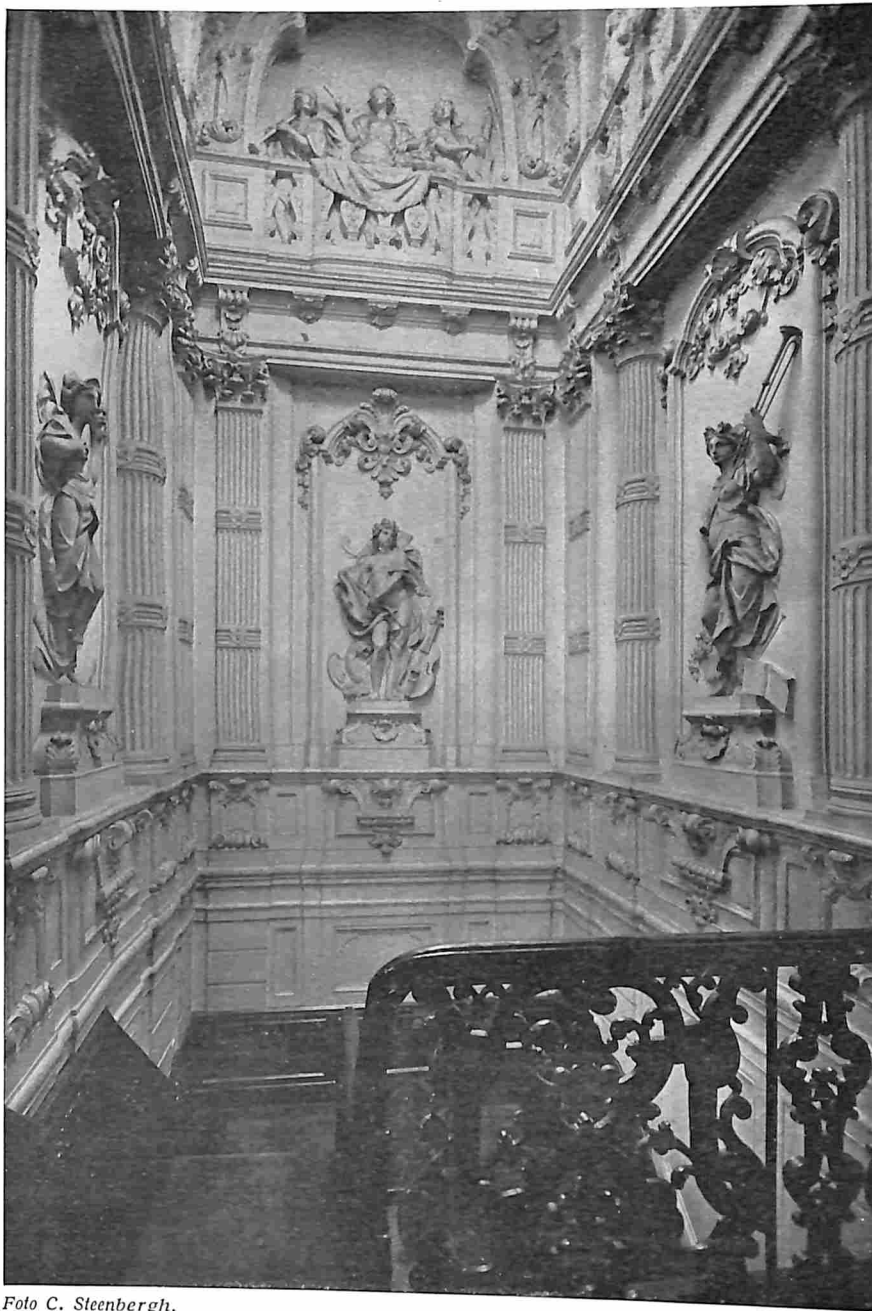
ging tot Behoud van Natuurmonumenten van dreigenden ondergang gered werd. Genoemde vereeniging kocht het bosch aan voor de som van f 250.000. (Enkele weken later kocht deze sympathieke vereeniging het bosch „Hagenau” bij Dieren voor vier ton!) Aan haar is het te danken, dat we nu nog van de schoonheden van het Leuvenumsche bosch kunnen genieten. En alleen een ritje langs den beroemden Poolschen weg, die van „De Zwarte Boer” naar de halte Hulshorst loopt, is een tocht naar deze schoone oorden ten volle waard. ☞ Ongetwijfeld troffen we het op onzen tocht langs die eenig mooie laan. 't Was prachtig zomerweer. De zon wierp gouden lichtspranken door het dicht gebladert en kleurde stam en loof met volle pracht. ☞ Het Leuvenumsche bosch, een der weinige natuurwouden, ligt op glooiend terrein. Meer dan eens werden heuveltjes doorgegraven om den weg te effenen. Zoo ontstond dikwijls een holle weg. En vooral

op die plaatsen is de laan 't mooist! En dan — welk een verscheidenheid. Hier de zilveren berk tusschen donkere eiken en beuken, ginds een pracht-alley van mooie dennen. Een eenig rijwielpad, door paaltjes van het diepe karspoor gescheiden, maakt het fietsen tot een waar genot. ☞ Evenwijdig aan een groot gedeelte van den Poolschen weg loopt de Hierdensche beek (hier Leuvenumsche beek geheeten), die — van het Udde-ler meer gekomen — de muren van het statige Staverden omspoelt om zachtjes kabbelend door de Leuvenumsche bosschen zijn weg naar de Zuiderzee te vervolgen. Rechts van den weg afdwalend ontmoeten we telkens weer het aardige stroompje, dat zoo menig mooi plekje biedt. In de stilte van het woud dringt het geruisch van het watervalletje tot den weg door. Een lust is het hier te dwalen op dezen mooien zomerdag. En toch! We kunnen het verlangen niet onderdrukken hier eens op een echten winterdag terug te keeren, als een smetteloos sneeuwkleed, boom en struik en weg bedekt! Hoe eenig mooi zal dan het wagenspoor zich tegen de onge-repte sneeuw afteekenen, hoe fijn geteekend zullen dan stam en twijgen tegen den achtergrond uitkomen.

En als de zon dan wil meewerken om alles in feestdos te tooien, moet het hier een paradijs zijn. En in den herfst, als natuur zich in feestwaad heeft gestoken, als 't bosch alle kleurschakeering van goudgeel tot 't donkerst bruin en 't diepste groen vertoont, in de lente als het frissche groen spreekt van een nieuw jong leven, als 't vogelenlied door de stille lanen klinkt, altijd moet het hier mooi zijn! Och ja, ook binnen de enge grenzen van ons kleine landje zijn mooie plekjes te over. De Poolsche weg in het Leuvenumsche bosch is daarvan zeker niet de minste! ☞ Voor den liefhebber van flora en fauna is het Leuvenumsche bosch een eldorado. Als bewijs mogen we zeker wel de woorden aanhalen van een autoriteit als Dr. Jac. P. Thyse. „Het Leuvenumsche bosch” — aldus deze begaafde natuurkenner in den 15den jaargang van het tijdschrift „De Levende Natuur” — „herbergt geen zeldzaamheden van Europeesche vermaardheid. Er groeit één zeer

zeldzame orchidee; de dennenorchtis *Goodyera repens* spreidt er zijn hartvormige, lichtgekleurde blaadjes uit over de dichte moskussens van het eeuwenoud dennenbosch. Deze plant is stellig van onze allerzeldzaamste indigenen en op één lijn te plaatsen met de bokkenorchis, de koraalorchis, het boschvogeltje of de *Ramischia*. Ook nestelt er een zeer zeldzame roofvogel en komen er ook de insecten voor, die alleen onze alleroudste bosschen bewonen: vliegend hert, heldenbok, de echte boschhommel en de ijsvogel-vlinder. Maar er is veel meer. De beek en de heuvels, de verscheidenheid van den bodem geven dit terrein een rijkdom van planten- en dierenleven, die het aantrekkelijk maken voor iederen wandelaar, voor elken toerist, die maar een begin van belangstelling heeft voor wat er leeft langs de wegen. Hier vindt hij gemakkelijk en overvloedig gelegenheid, om kennis te maken met bijna al onze inlandsche boomen en heesters,

met varens en mossen, met orchideeën en paddestoelen, het bleeke stofzaad en de eindelooze verscheidenheid van bramen en rozen, om nog niet eens te gewagen van al de schoone boschgrassen en boschbiezen. Hier zingen niet alleen nachtegalen en roodborstjes, maar ook het teere fluitertje en de schuchtere goudvink. De draaihals klautert langs de stammen of zoekt zijn mieren op den grond in gezelschap met de spechten. Het korhoen boldert in 't voorjaar op de heide en in 't najaar is de noordelijke woudzoom druk van de duizenden en nog eens duizenden trekvogels, die hun weg hebben langs den oostelijken oever van de Zuiderzee. Hier leven bijna al onze reptielen en amphibieën en ook bijna al onze wilde zoogdieren. Kortom, hier is gelegenheid om het echte, aloude, dichterlijke bosch te leeren kennen in zijn vollen rijkdom en schoonheid.” ☞ Bijna aan het eind vanden Poolschen weg kruisen we het zacht voortkabbelende beekje. Aan weerszijden van 't bruggetje geeft 't heldere water, weerspiegelend de donkere en lichte boomgroepen, mooie gezichtjes. ☞ 't Leuvenumsche bosch is pas sedert de laatste kwarteeuw ontdekt. Slechts aan enkelen was zijn schoonheid bekend. Daar- onder mogen we zeker

!Foto C. Steenbergh.

TRAPPENHUIS IN HET HUIS HEERENGRACHT 475.

tellen den bekenden Duitschen natuurvorscher Frans Wilhelm Junghuhn, die reeds in 1845 de aandacht vestigde op de schoonheid van het Leuvenumsche bosch. Hij zegt o.a. van deze oorden: „Je weniger Interessantes aber das Leben daselbst findet, je stiller die Einwöhner und je öder die nächsten Umgebungen der Stadt sind, um so angenehmer wird man durch einige zusammenhängende von Harderwijk entfernt in der Richtung von Nordost nach Südwest hinziehen.” ☞ Bij de halte Hulshorst eindigt onze mooie fietstocht door de prachtige bosschen, die — ook buiten de schilderachtige lanen — zoovele aardige plekjes bieden.

R. H. HERWIG.

Amsterdamsche Grachtpaleizen.

I. HEERENGRACHT 475.

(Slot).

DE „zaal” is in den zelfden stijl gehouden als het belendend vertrek, maar de Lodewijk XVI-versierselen zijn hier meer gemarkeerd en overvloediger. Bijzonder fijn bewerkt is de schoorsteenboezem, ongemeen sierlijk de bekroning van zijn spiegel (afbeelding hiernaast), iets minder gelukkig geslaagd de wit marmere schoorsteenmantel; vooral de dansende kindertjes in het midden van de fries zijn wat gebrekkig. Maar hoe fraai weer zijn de figuren in de beide zijstukken, boven op bladz. 296 en 297 afgebeeld. Is het kindje, dat op zijn teentjes staande, Minerva den helm reikt, welken zij — zeldzaam geval! — met haar gewaad had afgelegd, niet allerliefst? En is de treurende offerende vrouw aan de andere zijde niet van een statig-klassieke schoonheid? Het plafond dankt zijn bekoring niet alleen aan het in zachte tinten gehouden schilderstuk van Jacob de Wit, waarop goden en godinnen der oudheid zijn afgebeeld — Minerva, Venus, Bacchus zijn duidelijk te onderscheiden — maar ook aan de fraaie omranding ervan en aan de behandeling van de rest der bruin-getinte, met gouden sterren bezaaide zoldering, waartegen nog bovendien eenige medaillons met kinderfiguurtjes, en — in de hoeken — Lodewijk-XVI-motieven zijn aangebracht. Mooi in deze zaal is ook het snijwerk boven de deur naar de gang, dat de in een medaillon afgebeelde Mercurius huldigt, omgeven door de attributen van handel en scheepvaart; de beeldhouwer is er in geslaagd een tegelijk rijk en toch rustig geheel te scheppen (afbeelding op bladz. 296). Wie kan de kunstenaar zijn, die hier in de tweede helft der 18de eeuw deze smaakvolle versieringen aanbracht? Slechts weinigen komen in aanmerking als schepper ervan genoemd te worden, en wij twijfelen nauwelijks, of het was Jacob Otten Husley. De bouwmeester van het in denzelfden tijd verrezen Stadhuis van Weesp had zich als een der vaardigste boetseerders, een der smaakvolste kunstenaars van Amsterdam doen kennen, en lag het niet voor de hand, dat Jacob van Lennep zich richtte tot den zoo bekwamen kleinzoon van den man, die indertijd voor zijne grootouders werkzaam was geweest in hetzelfde huis? De „zaal” is thans kantoorvertrek, en het aan een lange tafel gezeten personeel draagt natuurlijk meer bij tot den bloei der Hollandsche Sociëteit, dan tot de schoonheid van wat eens de kamer van een patriciërswooning was. Maar het doet goed, te kunnen constateeren, dat wat er behouden kon blijven van de oude glorie, behouden is. Wie uit de druk-versierde gang in deze vertrekken binnentreedt, moet even wennen aan de soberheid van hunne versieringen, die zoo treffend de tegenstelling aangeven tusschen den stijl van Lodewijk XIV en dien van Lodewijk XVI. En evenzoo hindert bij het verlaten dezer kamers een oogenblik het overvloedig-drukke van de gang. Maar hoe spoedig wordt men er weer mee verzoend, als deze stijl zich op zijn schoonst en indrukwekkendst vertoont, namelijk in het grootsche, pralende trappenhuis, dat wij thans willen bezichtigen. Dit is voorzeker wel het fraaiste trappenhuis, waarop eenig Amsterdamsch grachthuis zich kan beroemen. Statig stijgt de eikenhouten, van rijk-gesneden eikenhouten leuning voorziene trap, met hare breede treden op in den weidschen hoogen witten koepel, overvloedig verlicht door de lantaarn heel in de hoogte. En rondom en omhoog is deze vorstelijke trap overdadig, maar toch smaakvol versierd, door beeld- en boetseerwerk, dat een meesterhand

verraadt. Men weet niet wat meer te bewonderen, het grootsche geheel of de kunstvolle onderdeelen, en het eenige, wat men er op zou kunnen aanmerken is, dat deze wondere schepping ongeëvenredigd is aan de afmetingen en de overige inrichting van dit toch wel zeer voornamepatriciërs-huis, en dat zij niet een trap omvangen houdt welke voert naar een hooge feestzaal, maar U brengt op de — o zeker, zeer fraaie — bovengang, waaraan de vroegere slaapvertrekken gelegen zijn. Men moet dit trappenhuis zien; afbeeldingen geven er slechts een zwakke voorstelling van, en vertoonen

Foto C. Steenbergh.
DE SCHOORSTEEN IN DE „ZAAL” VAN
HET HUIS HEERENGRACHT 475.

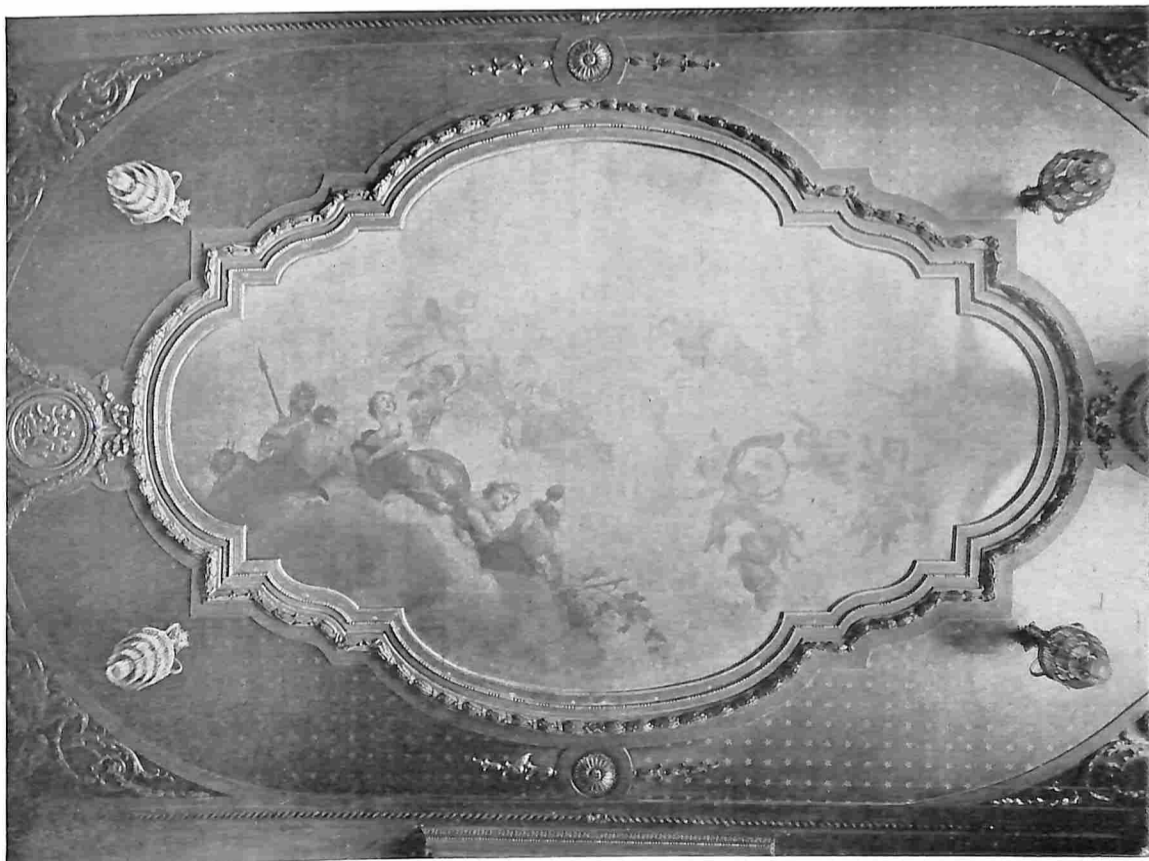

Foto C. Steenbergh
HET PLAFOND IN DE „ZAAL” VAN HET HUIS HEERENGRACHT 475.

bij stukjes en beetjes, wat het oog in één blik omvat. Bovendien is het niet mogelijk één der wanden en de overkoepeling te fotografeeren. Toch kunnen de afbeeldingen in dit nummer genoegzaam aannemelijk maken, dat wie den lof zingt van dit trappenhuis, zich niet aan overdrijving schuldig maakt. ☼ In het beneden-gedeelte trekken het eerst de drie beelden tegen de wanden de aandacht; in het midden (zie de afbeelding op bladz. 294) staat Apollo, de aanvoerder der Muzen, de goudlokkige god der muziek, links Thalia, de Muze der Tooneelspeelkunst, rechts Euterpe, als Muze der Muziek (vooral deze laatste met haar schuiftrompet nu juist niet zeer klassiek voorgesteld); ongemeen bevallig zijn deze beelden. Vlakke en gebogen pilasters dragen de kroonlijst daarboven, waarop een balustrade rust, waarachter, in het volle licht van de boven het dak uitstekende lantaarn, aan alle vier zijden goden en godinnen een hemelsche muziek uitvoeren. ☼ Wie was 't die dit ongemeene trappenhuis ontwierp? In zijn grootsche conceptie wijst het op de fantastische meesterhand van Daniël Marot den Oude, die dergelijke trappenhuisen ontwierp voor de Huizen Het Loo en de Voorst; geen ander, die hem dit nadeed, of 't moest zijn in 1700 geboren zoon wezen, minder begaafd navolger weliswaar, maar beschikkend over de ontwerpen van zijn vader; in de in 1712 uitgegeven prenten „De werken van Daniël Marot, Architect van wijlen zijn Koninklijke Majesteyt van Groot Bretagne, Willem de Derde” zijn een viertal trappenhuis-ontwerpen opgenomen, echter niet dat van het huis aan de Heerengracht. Echter — ook de Trêveszaal ontbreekt in dit plaatwerk, en deze is toch wel degelijk door Daniël Marot *den Oude* ontworpen. In geen van diens teekeningen troffen wij echter een versiering om beelden, als die welke om de beelden van Apollo en de beide Muzen is aangebracht. Het is dan ook niet onmogelijk, dat Daniël Marot de Jonge een ontwerp van zijn vader heeft gebruikt, maar dit in enkele onderdeelen heeft gewijzigd. Een derde mogelijkheid is natuurlijk, dat een ander bij den dood van Daniël Marot den Oude zijn nog niet uitgevoerd ontwerp, al of niet gewijzigd, heeft uitgevoerd. ☼ Lettend op de waardevermeerdering van het huis — in 1730 voor f 70.000 gekocht, in 1786 — een slechten tijd! — voor f 120.000 verkocht, en het onwaarschijnlijk achtend, dat men zulk een trap aanbrengt in een overigens vrijwel onversierd huis, lijkt het ons het meest aannemelijke, dat het trappenhuis — zij 't dan gemaakt naar een reeds bestaand ontwerp, dateert van ± 1736, toen ook de gangen werden gesierd met hun rijk boetsewerk. ☼ Het pleit voor den smaak van de andere, minder-begaafde kunstenaars die hier werkzaam waren, dat tegen deze schoonheid de overvloedige versiering van deuren en wanden van de bovengang niet alleen niet ongunstig afsteekt, maar er op gelukkige wijze bij aansluit. Zooals wij reeds zagen, geldt dit in mindere mate voor de beelden in de benedengang,

Foto C. Steenbergh.

DÉTAIL DER SCHOORSTEENFRIES
IN DE „ZAAL”.

van Lennep, waaraan het huis zijn ontstaan en zijne versiering dankt, kunnen wij thans zwijgen. Maar wel worde nog vermeld, dat Jacob van Lennep Jr. het in 1786 verkocht aan vrouwe Anna Maria Romp, weduwe van Joh. Alb. v. d. Burck, die in 1787 hertrouwde met G. W. van Zuylen van Nyevelt. ☼ Herhaaldelijk gaat het daarna in andere handen over: in 1792 aan Jan Gildemeester, in 1800 (nog slechts voor f 57.000!) aan Jozef Green, in 1809 (de koop-prijs is dan weer wat gestegen) aan Arnaud Wils, in 1818 aan Maria Petronella van Marselis, weduwe van Pieter Cornelis Hartsinck, in 1833 aan Wilhelm Kiderlen, in 1844 aan Joh. Maria van Collen, ambachtsvrouw van Tienhoven. Tot 1883 blijft het in het bekende geslacht Willink-van Collen; dan echter wordt eigenaar Mr. Maurits Cornelis van Hall, wiens weduwe tot 1907 in het grachtpaleis verblijf hield. Dat dit in genoemd jaar, als zoovele grachthuizen in den laatsten tijd, ophield woonhuis te zijn, werd reeds in den aanvang van dit artikel vermeld. De maatschappij, die er toen haar zetel vestigde, heeft haar naam op zeer bescheiden en gansch niet ontsierende wijze boven de hoofddeur aangebracht, en ook zodoende bewijs gegeven van een piëteit die den bewonderaar van Amsterdam's schoonheid en verleden dankbaar stemt.

A. L.

FREDRIEKE.

(Slot).

DE wind woei razend door den tuin, woest werden de takken van de boomen afgeslagen en 't flitste en donderde; stijf hield Fiek de handjes voor de oogen, om 't licht maar niet te zien. De schel luidde in de huiskamer, Bertha liet haar alleen; ze hoorde deuren sluiten, ramen toeschuiven en telkens dat laaiende licht en den ratelenden donder; benauwd en kortademig zat ze te hijgen. Was ze maar thuis bij Moeder. Even deed ze haar handen omlaag, misschien was 't voorbij, maar weer flitste het licht, viel krakend de slag. Hans, die van tafel gestuurd was om zijn handen te wasschen, vond haar ineengedoken, de schort over haar hoofd. Gauw als de wind nam hij den natten vaatdoek en legde die in haar hals. „Duvelsche kwajongen,” riep ze woedend; haar oogen schoten vuur, toen ze Hans heel onschuldig bij de kraan zag staan. „Fiek, jij bent zeker wel blij met den donder hè? Een buitenkansje voor jou, nou brengt hij je weg”, zei Hans sarrend. „Laat Barte maar niks heuren, misselijk jong!” ☼ Stil denkt ze, als een uitkomst: ik hoef toch alleen niet te loopen, en haar rimpelgezichtje klaart weer op, bevend lepelte ze haar soep. In de gang hoorde ze de stem van Hans: „Pas op je Willem, Fredrieke heeft een oogje op hem”. Zoo'n jonk! nee ze was niet geschikt voor 't huwelijk en ze wilde ook niet, ze zou 't heelemaal uit haar hoofd zetten. Brommig, mopperend, omdat ze niet eens rustig kon eten, komt Bertha de keuken weer binnen. Ze zat toch maar opgescheept met zoo'n zuster; van avond kon de stumper weer niet alleen naar huis, mevrouw moest op visite, zij kon niet uit, 't was de avond dat hij bij

Foto C. Steenbergh.

RELIEF BOVEN DE DEUR IN DE „ZAAL” VAN HET
HUIS HEERENGRACHT 475.

haar in de keuken mocht komen, maar natuurlijk, hij moest die stakker eerst wegbrengen en wat bleef er in vrede daarna van den avond over. ☼ Het onweer trok weg, maar de wind woei nog geweldig en de regen gutste bij stroommen. Fredrieke zuchtte. „'t Is toch een onderkruipster,” dacht Bertha, „de eerste rukwind gooit haar voor de vlakke, die goedzak van mij zal der wel thuis brengen.” „Wat een regen!” zegt Fredrieke. „Als 't maar gauw ophoudt,” kribt Bertha, terwijl ze venijnig een aardappel uit den schotel pikt. „'t Waait zoo slim,” zegt Fredrieke. „Ja, dat kennen we, je kunt natuurlijk niet alleen loopen, nee dat kun je niet”. Bertha zucht zoo diep uit medelijden, maar haalt daarop zoo verachtelijk haar neus op en Fiek die door haar oogharen gluurde naar haar zuster, zag Bertha's minachting, ze dacht het wel, „niks als jeloersigheid,” maar heel onverschillig zei ze: „Ik kan best alleenig gaan, Willem hoeft niet mee”. „Ja dat kennen we, net als toen; de paraplu om, de neuse aan 't bloeden, drie dagen in bedde en dan de praatjes, ik zou je danken! Maar zeg nou toch eens, ben je al bij de commissie geweest?” ☼ Bertha staat bij 't fornuis en pookt geweldig in de kachel; toen ze weer over Fiek aan tafel zat, vouwde ze haar armen over elkaar en keek Fiek uitdagend aan. „Alla, wat zeien de heeren?” „'t Kon niet,” zei Fredrieke, Moeder het et gevraagd, maar als Moeder sterft, dan mot ik van 't hofjen, 't is alleenig voor weduwvrouwen; meneer had nog gezegd, as da'k wel is trouwlustig kon worren en dan hadden ze der maar spul mee”. Daar moest Bertha toch om lachen, ze is niet goed, ze denkt waarachtig nog, dat er een manspersoon om der zal komen, zoo'n onderkruipfel. ☼ Na 't middagmaal zat Fredrieke weer op haar verheven zitplaats in de speelkamer; de kinderen speelden hinkebaan en maakten een helsch kabaal, de wind sloeg de takken uit de linde, die krakend op het grasveld vielen. Fredrieke scheen niets te hooren, dweepend keek ze recht voor zich uit, als dacht ze aan iets heel moois, maar plotseling, als betrapte ze zich zelf op iets ongeoorloofds, trok ze haar gezichtje in diepe rimpels en haar handje draaide het wiel, alsof ze den verloren tijd wilde inhalen. „'t Was zondig, 't kon niet —” besloot ze vast. ☼ Bertha kwam binnen om de kinderen naar bed te brengen, plagend kwam Ida weer uit de gang in de kamer terug en riep: „Complementen aan Willem, Fiek!” 't Waren toch brutale rakkers, dacht ze en lang hoorde ze hen nog met Bertha stoeien. — 't Werd tijd om op te bergen; wat was ze toch een krummel, de machine moest Bertha wegzetten; grut, grut wat regende 't nog, en die wind; wat zou Bertha

Foto C. Steenbergh.

DÉTAIL DER SCHOORSTEENFRIES
IN DE „ZAAL”.

weer nijdig zijn, dat hoefde toch niet, ze was immers maar een misbaksel. Even daarna zuchtte ze, keek zoo onbestemd naar buiten, sloeg haar oogen omhoog. Ze was toch ook een mensch, ach ze kon 't aan niemand zeggen, ze hield van hem. ☼ Ze moest wachten in de keuken, 't was onmogelijk, ze kon er niet door; ze wilde Bertha helpen, zoolang ze wachten moest en had den bak met aardappelen gekregen, maar nijdig trok Bertha haar den bak onder de handen weg; zij, Bertha zat straks lang genoeg alleen, zij had geen hulp noodig. ☼ De bel van de voordeur klonk als een klok door de lange gang; Fredrieke's hart klopte, haar gezichtje klaarde op. Daar had je hem! Ze durfde niet mee naar de voordeur, ze zou wachten en keek door 't raam den tuin in, 't goot nog, de blaasjes kwamen op de plassen; daar viel weer een tak omlaag. Wat zouden die twee elkaar te vertellen hebben? Zoo'n malle Bertha, — ze kende dat, — Fiek kreeg een kleur als ze aan zoo iets dacht,

hoe kon Bertha [toch... Even wilde ze maar om de deur kijken; op haar teenen liep ze door de keuken naar de gangdeur — lekker, die stond op een kier; dacht ze 't niet — ze hoorde weer giebelen; — dat konden ze ook wel wat zachter doen, — kwaadaardig keek haar gezicht toen ze een kusgeluid hoorde — en Mevrouw is nog wel uit. Angstig, gejaagd, dat ze gesnapt zou worden, sloop ze weer naar de tuindeur en keek naar den regen; — wat duurde 't lang, wat werd ze moe. ☼ „We zouden je heelemaal vergeten,” hoorde ze opeens vlak achter haar. „Moeder zal niet weten waar je blijft, 't is wat moois, dat ouwe mensch moet nog voor jou opblijven, maak maar gauw aan, Willem zal je wegbrengen”. ☼ Ze stond al op de stoep en nog kwam hij niet, — maar ze zou eens laten zien dat ze hem niet noodig had; ze was ook verlegen om zoo'n kerel. Ze liep twee

huizen ver, werd haast gedragen door den wind, die haar achteraan zat, hijgende liep ze verder, tot op den hoek; flap! daar sloeg de paraplu om en toen ze van den schrik bekomen was, had Willem het scherm de gewenschte houding weer gegeven en goedig nam hij haar handje in de zijne. „Net zoo,” dacht Fredrieke, „als hij bij Bertha deed”. Zeggen kon ze niets, haar adem was zoo kort en pieperig en haar hart klopte zoo, ze werd er benauwd van. ☼ Dien nacht kon ze niet slapen, ze lag wakker naast Moeder in de bedstee en toch droomde ze dat ze hand in hand liep, dat hij de paraplu voor haar ophield. Den volgenden dag was ze alleen 't huis, Moeder was uit werken. Ze begoot de geraniums voor 't venster, zong, bij horten en stooten, met haar pieperig stemmetje, stopte de kousen en als ze rustte, keek ze gelukkig, verlangend met haar groote oogen naar buiten. Dan opeens was 't alsof ze haar gedachten wilde stuiten, droevig betrok haar gezicht en ze stopte verder, maar telkens opnieuw kwamen ze terug, haar gedachten, als gedwongen kwamen ze bij hem; ze werkte als in koorts om er aan te ontkomen, ze wilde niet, ze mocht niet, ze was een geteekende. Haar hoofd werd zoo moe; kwam er toch eens iemand om mee te praten. Het klikje warmde ze op 't petroleumstel, ze lachte om haar kleinheid, ze moest op een stoof staan om 't licht aan te steken en weer heerschte ze zich op haar hoogen stoel, — wat konden haar de mannen ook schelen. Vreeselijk was die gedachte aan hem, 't was of ze altijd op den loer lag. Zoo luid ze kon zong ze met korte ademstootjes een liedje, om dadelijk daarop wat anders te verzinnen, ze voelde het, het kwam weer, hij, altijd hij. ☼ Toen Moeder van haar werkhuis kwam vond ze Fredrieke in een zenuwachtige huilbui. 't Was toch een bezoeking als je zoo'n

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS HEERENGRACHT 475. GEVEL VAN HET KOETSHUIS, TUINZIJD.

kind hadt; als een zuigeling moest ze haar in de bedstee leggen, wat zou ze met de deern beginnen, 't kind staarde maar en zei niets. ☼ 's Morgens vroeg werd de oude vrouw door gestommel op 't zoldertje gewerkt. Ze keek naast zich, de plek waar Fredrieke had gelegen was leeg. Wat had ze nu weer? Wat moest de krummel nu boven? Ze kon de leer haast niet op en dan wjer naar beneden... Bezorgd dacht ze, dat 't schepsel den laatsten tijd zoo raar was, 't stumper had wat, dat ze onder zich hield; wat had ze al niet met de stakker door-gemaakt; een kruis was ze geweest, haar heele leven. ☼ Steeds hoorde ze boven stommelen. „Fredrieke,” riep ze onder aan de leer, „wat haal je nou weer uit?” Toen Moeder geen antwoord kreeg beklom ze zelf moeizaam de ladder. Fredrieke lag op haar knieën voor de oude kleerenkist, waar 't Zondagsche en 't wintergoed in geborgen was; alles had ze uitgepakt en op een stapeltje gelegd. Zóó druk was ze en zoo vol aandacht, dat ze Moeder niet had hooren aankomen, en niet bemerkte dat ze achter haar stond. „Wat mankeert je?” schreeuwde vrouw Visser en schudde haar onzacht bij den schouder, „maak dat je beneden komt, wat zijn dat nu weer voor kunsten!” ☼ Vriendelijk lachend keek Fredrieke haar moeder aan: „Weet je 't niet? Och nee,” zei ze vriendelijk, „hoe zou je 't weten? Hij komt! Ik ga trouwen”. — Blij strekte ze haar magere armpjes uit en haar gezicht was als in extase. Toen, als uitgeput, viel ze voorover. ☼ „Weer een flauwte,” zuchtte moeder; en hoe kreeg ze 't kind nu de leer weer af, naar beneden! Hier op zolder kon ze niet blijven; ze lag als dood, de stumper; zoo sterk was ze niet, alleen kon ze 't wurm niet dragen. In vrede, even moest ze maar blijven liggen, ze wilde buurvrouw halen. Even daarna was 't huisje vol; twee jonge vrouwen klommen naar boven en voorzichtig haalden ze 't onmachtige lichaampje omlaag. 't Was druk in de kleine kamer, roezig van goeden raad en gediensigheid. Fredrieke lag in de bedstee, stil, krijt-wit lag haar ouwelijk gezichtje op 't bonte kussensloop; buurvrouw wreef haar slapen met azijn, duwde den zuren doek onder haar neus. 't Was een slim geval en nadat vrouw Visser koffie gezet had, werden breed

uit de zorgen en angsten besproken, die Fredrieke veroorzaakt had, haar heele leven lang. ☼ Fredrieke is niet meer opgestaan. „'t Was zoo maar het beste,” beweerden de menschen, toen ze vernamen dat Fredrieke heengegaan was.

M. V. KAMPEN.

IN JUNIMAAND BUITEN.

DE pracht en de glorie van een kostelijke Meimaand is heen. En daarmee eigenlijk het voorjaar voorbij, want al zijn we blij met de drie weken officieele lente die Junimaand ons nog geeft: Zomermaand is haar naam en zomer is het in Juni volop. Bij het voorjaar behooren de teere tinten van het jonge groen, de eerste bloemen en het vroege vogellied. In deze maand, is het groen verdonkerd: dankbaar willen we van frischheid en fleur nog genieten,

doch maar al te goed zien we toch hoe het stilaan heengaat naar de volle rijpheid straks en naar de versterving daarna. En voor de ontroerende ontwaking van een enkele bloem hier en daar zooals wij het in de prille lente mochten beleven, kwam de rijke overdaad van Mei, die nu in Juni tot zomersche weligheid ontbloeit. ☼ De bruidstooi van perelaren en appelboomen verdween, de grond ligt met blanke en rose blaadjes bestrooid als tot een laatsten groet, nu rijpen de vruchten voor den komenden oogst. 't Geel van speenkruid, 't wit van de anemoon, het blauw van het hyacinthje is van den boschgrond verdwenen, het steeds voller wordend loof van de boomen — ook de eik kwam eindelijk in blad — heeft het licht onderschept en de rijke bloemestooi ging heen, al bleef er bloei van koekoeksbloem in roode forsche pracht. ☼ En 't vogellied van 't voorjaar? Wij kunnen het

ook nu nog hooren: de merel zingt, de nachtegaal fluit, spotvogel en spreeuw imiteeren en de koekoek roept. Maar het zijn toch de nadagen nu, zij zullen weldra de een na den ander zwijgen: in den vollen zomer is de zang maar schaarsch, na de drukke periode van broeden en zorgen voor de jongen komt de teruggetrokkenheid van rui en krachtvergarig voor de lange reis van den herfst. ☼ Maar laat het dan geen frissche fleur van lente meer zijn, Juni heeft rijke dagen genoeg: bloei en groei en zang volop. Hoe geurt de vlier nu met zijn roomige bloemtuil, hoe pronkt de meidoorn nog, hoe tooien zilverschoon en boterbloem den wegzoom geel! De brem kan nog vlammen op de heiden, waar de calluna nog wekenlang dor blijft, maar de dophei al rose bloeit, waar de zonnedauw zijn purperen bladen ontplooit, zilverbepareld maar voor 't argeloos insect vol venijn, en waar de gentiaan zijn blauwe klokjes bengelen laat. Maar 't mooit van al zijn de hooilanden in deze maand, die nu op den maaier wachten. Tusschen de grijs en gele, wit en bruine veelzijdige bloei der grassen zelf fonkelt het rood en bruin van de zuring, het geel van de boterbloem, het zachter rood van de koekoeksbloem. Op lage plekken bloeit groengeel de ratelaar, en purper het kartelblad aan donker loof. Aan den rand der uitgestrekte velden staat de

Foto C. Steenbergh.

DEUREN IN DE BOVENGANG VAN HET HUIS
HEERENGRACHT 475.

forsche smeewortel in paarsen bloei, de ondanks zijn giftigheid zoo prachtige waterscheerling ontbreekt niet, zoomin als de zwanebloem, paarse bloemtuil weer aan den hoogen steel. Zij allen te zamen en nog vele anderen meer geven aan het hooiland in Juni die rijke pracht, die in het zonlicht glanst en straalt als een wijde zee van kleuren en die voor wie tot de details wil afdalen zijn ongedachte genietingen heeft. En de vogels zetten nog rijker kievit, kempaan en tureluur. Maar hun geroep is in elk geval niet van de lucht, en hun gestalte vliegt overal voorbij of duikt tusschen de grassen op en vervult de landen met kleur en vertier en jolijt. ☼ Weldra moeten zij vluchten voor den maaier die al de bloemenpracht zal vellen met machine of zeis. En trots al zijn voorzichtigheid zal helaas menig broedsel of oude vogel beschadigd of gedood worden.

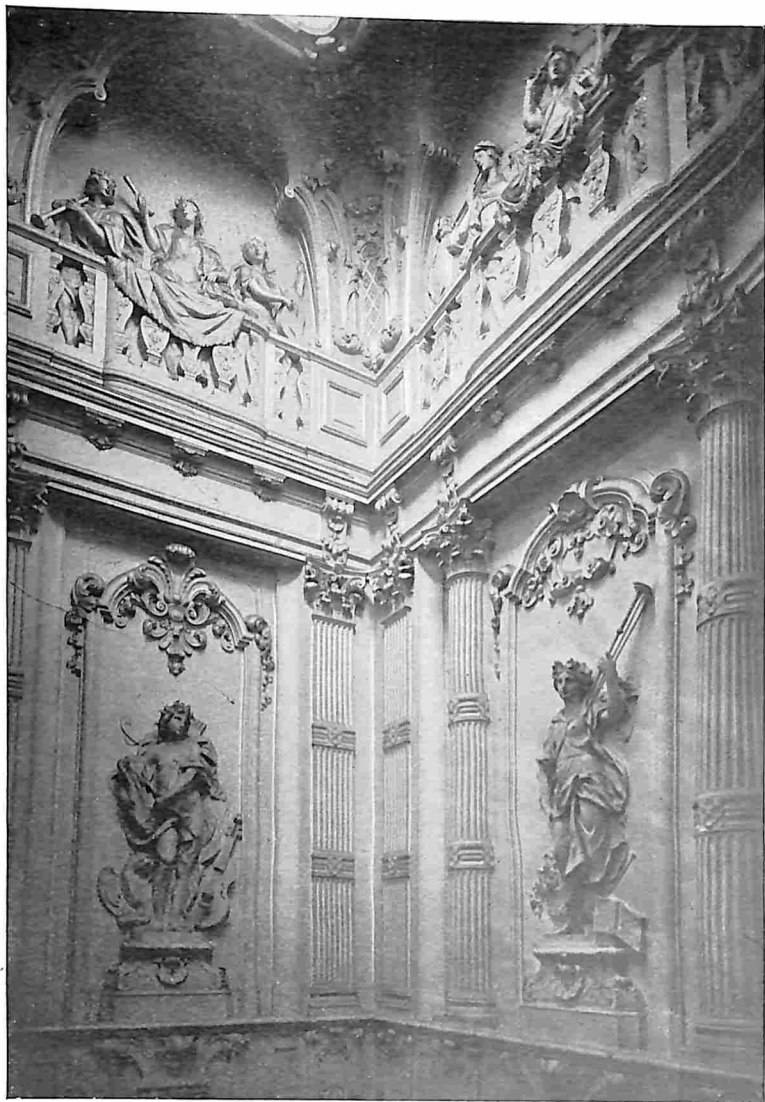

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN HET TRAPPENHUIS IN HET HUIS HEERENGRACHT 475, GEZIEN NAAR RECHTS.

Nu het verbod van eieren rapen van grutto weer ingetrokken is, zou in verband hiermee vervroeging met een week van den einddatum tot welke het rapen is toegestaan — 28 April — ernstige overweging verdienen. De vogels hadden dan meer zekerheid, vóór den maaitijd hun broedsel groot te krijgen. ☞ De maaier maait en straks stooft de zon het bloeiend gras tot geurig hooi, de bebloemde hooilanden waren de laatste lentetooi, nu zij verdwenen zijn is het volop zomer geworden.

A. L. BROER.

HOEVEN EN KLAUWEN

DOOR

4) G. D. ROBERTS.

DOOR steeds aan den buitenrand te blijven, hield hij zich in gereedheid om zijn kleine kudde los te maken van den grooten troep en in geval van nood te vluchten in de lage heuvels. Bovendien verschaftte hij zijn klein hoopje volgers den besten en lekkersten weidegrond door altijd aan den buitenkant te blijven. ☞ Hoe onrustbarend de vermoedens van den bruinen stier ook waren, ze waren te vaag om hem duidelijk te maken wat hij eigenlijk vreesde. Voor de gebruikelijke gevaren van den tocht had hij juist zooveel angst als een wijs aanvoerder betaamt — meer niet. De sluipende prairiewolven waren beneden zijn aandacht. Ze mochten rondsluipen of tusschen de kudden doorschieten als magere schaduwen, zoo dichtbij als de zorgzame wijfjes het veroorloofden, hij zou zich niet de moeite nemen om de gepolijste zwaarden, die zijn horens waren, tegen ze te schudden. Voor de groote, grijze wolven gevoelde hij minachting; maar, wellicht met een vaag voorgevoel van den tijd als hijzelf, oud en zwak geworden, uit de kudde zou worden gebannen, kon hij niet doen alsof ze er niet waren. Hij joeg ze woest weg, als zij zich binnen zijn gezichtsveld waagden. Maar tegen een vijand, dien hij had leeren eerbiedigen, de Indiaansche jagers, bleef hij voortdurend waakzaam; en de enkele blanke jagers, die de bisonkudden reeds zoo sterk hadden gedund, herinnerde hij zich met een vrees, die niet

vrij was van wraakgierigen wrok. En niettemin was zelfs zijn gegronde angst voor die menschelijke vijanden niet voldoende om zich zijn bijna panische voorgevoelens te verklaren. Die vijanden, zoo had hem zijn ervaring geleerd, vielen altijd de buitenzijden der kudden aan; en hij kende de taktiek om zelfs den gevreesden donder en den uitbarstenden bliksem hunner geweren te ontkomen. ☞ Voor het oogenblik waren echter geen dier menschelijke vijanden in de nabijheid en de troep volgde zijn zuidwaartschen opmarsch, loeiend en alles vertrappend, zonder eenige stoornis. Op dit gedeelte van den trek vertoonden zich noch Indianen, noch blanken. De herfstdagen waren zonnig, onder een zacht vervloeienden hemel. De herfstnachten waren koel met een opwekkende vorst en in de rose frischheid van den dageraad rees een nevel over het land uit de tallooze blazende neusgaten en de berijpte, dampende manen. Voedsel was er overvloedig, de groote stieren voelden zich dapper en strijdlustig en niets leek onwaarschijnlijker dan dat eenige ramp kon overkomen aan zoo een machtigen en onoverwinlijken troep. Toch voelde Bruine Stier zich niet op zijn gemak. Van tijd tot tijd verhief hij zijn roodgerande neusgaten, snoof in alle richtingen den wind op en onderzocht spiedend de toppen der heuvels aan zijn rechterzijde, alsof het onbekende gevaar, dat hij vreesde, vermoedelijk van dien kant moest komen. ☞ Naarmate de eene dag na den anderen verstreek zonder dat er iets gebeurde, verdween langzamerhand de vage angst van den troep. Maar Bruine Stier, met zijn grooter verstand, of wellicht fijngevoeliger intuïtie, scheen juist meer bevreesd en meer waakzaam te worden. Die voortdurende spanning werkte ongunstig op zijn humeur en zijn klein troepje volgers werd bijgehouden met een strengheid, die ze op dat oogenblik, wel eens deed twifelen aan het nut van dien maatregel. ☞ De troep leefde, vocht en voederde zich onder het loopen; alleen om te slapen en eenige uren te rusten werd halt gehouden. Tijdens dezen door niets te stuiten trek naar het Zuiden ging de rechttervleugel eens op een dag over een steil heuveltje, waarvan Bruine Stier en zijn kudde juist den top bereikt hadden, toen de optrekkende kolonnes halt hielden

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN HET TRAPPENHUIS IN HET HUIS HEERENGRACHT 475, GEZIEN NAAR LINKS.

